

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»

Циклова комісія економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної
роботи

29 серпня 2024 р.

Людмила БАЛДИЧ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Облік і оподаткування
(назва освітньо-професійна програма)

галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність D1 Облік і оподаткування
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

відділення економічне
(назва відділення)

Програма навчальної дисципліни ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА розроблена на основі Освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування», спеціальності Д1 «Облік і оподаткування» галузі знань Д Бізнес, адміністрування та право, затвердженої Вченою радою НУБіП України, протокол від 25.04.2025р. № 10

Розробники: Черначук О.О. викладач економічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму навчальної дисципліни розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії економічних дисциплін

Протокол від «29» серпня 2025 р № 1

Голова циклової комісії економічних дисциплін

«29» серпня 2025 р. Віктор ПОЗНАХОВСЬКИЙ

Погоджено методичною радою ВСП «РФК НУБіП України»

Протокол від «29» серпня 2025 р. № 1

«29» серпня 2025 р. Голова Людмила БАЛДИЧ

1. Опис початкової дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D1 Облік і оподаткування
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ЕСТБ	4
Кількість змістових модулів	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання	
Форма навчання	денна
Рік підготовки	2025-2026
Семестр	2
Аудиторні години:	62
Лекційні	42
Практичні	20
Самостійна робота	58
Кількість тижневих годин для денної форми навчання	3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

В умовах формування та розвитку ринкових відносин центр господарської діяльності зміщується до первинної ланки економічної системи – підприємства.

Метою дисципліни «Економіка підприємства» є вивчення теоретичних основ і практичних форм функціонування підприємства як основної структурної ланки ринкової економіки, питань економічної діяльності та організації управління підприємством відповідно до їх розмірів та галузевої спеціалізації. А також формування системи знань про сутність і зміст статистики як науки, її основні завдання в умовах ринкових відносин, про методи збирання, оброблення та аналізу інформації стосовно соціально-економічних явищ і процесів, планування, аналіз виробництва, вивчення основ соціально-економічної статистики.

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є знання і вміння, одержані студентами під час вивчення дисциплін «Політична економія», «Вища математика»,.

Супутні та наступні навчальні дисципліни – «Фінанси підприємства», «Бухгалтерський облік», «Планування та організація діяльності підприємства», «Інформаційні системи і технології в обліку», «Менеджмент».

Завданням навчальної дисципліни є вивчення ресурсного потенціалу підприємства, показників ефективності діяльності підприємства, новітніх напрямків інтенсифікації виробничої діяльності в сільському господарстві, вивчення основних категорій, понять, інструментарію та алгоритмів статистики

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- шляхи і способи вдосконалення економічних методів господарювання в умовах ринкових відносин;
- методи раціонального використання землі, матеріальних і фінансових ресурсів, інтенсифікації сільськогосподарського виробництва на підставі науково-технічного прогресу;
- методи спеціалізації, кооперації та інтеграції підприємств АПК;
- шляхи інноваційної та інвестиційної діяльності та види конкурентоспроможності підприємства;
- основні поняття, категорії, терміни статистики, їх тлумачення;
- сучасну організацію статистики, закономірності, принципи та загальні методи здійснення статистичних досліджень;
- систему узагальнюючих показників, методи їх оформлення і аналізу.

уміти:

- ✓ визначати результативність діяльності від використання капіталу та інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства;
- ✓ вишукувати шляхи та окреслювати антикризового стану підприємства;
- ✓ передбачати вдосконалення реструктуризації підприємства;
- ✓ визначати величину доходу, прибутку;
- ✓ визначати ефективність використання капіталу та нематеріальних ресурсів;
- ✓ виявляти резерви та шляхи поліпшення якості продукції і напрямки забезпечення її конкурентоспроможності за якістю;
- ✓ використовувати економічні методи в управлінні біоресурсами;
- ✓ приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих

знань під час виконання своїх професійних обов'язків

- ✓ проводити статистичні спостереження;
- ✓ обчислювати статистичні показники, що характеризують діяльність підприємств, відобразити їх у вигляді статистичних таблиць, графіків.

Очікувані результати навчання.

Після вивчення дисципліни «Економіка підприємства» у здобувачів освіти формуються такі **компетентності**:

Загальні:

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні:

СК 6. Здатність здійснювати обліково-аналітичні процедури із застосуванням спеціалізованих програмних засобів і комп'ютерних технологій.

Результати навчання :

РН 1. Знати економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах.

РН 3. Визначати сутність об'єктів обліку і оподаткування для розуміння їх ролі та впливу на результати господарської діяльності.

РН 11. Визначати й аналізувати фінансово-економічні показники діяльності підприємства для виявлення резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

РН 17. Дотримуватися вимог професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення економічного розвитку України.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВСТУП. ВИРОБНИЧІ ФОНДИ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Підприємство в сучасній системі господарювання

Предмет, завдання науки та методи її вивчення. Особливості с/г підприємств. Поняття підприємства, законодавча база його функціонування. Види підприємств, вплив мікро- та макросередовища на їх функціонування. Реструктуризація підприємства. основні виробничі показники діяльності аграрних підприємств

Підприємство як економічний суб'єкт. Правові основи функціонування підприємств в Україні. Класифікація підприємств. Види й організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Цілі підприємства. Економічна та соціальна діяльність підприємств. Складові ланки підприємства та їх взаємодія. Організаційно-виробнича структура аграрних підприємств та вплив мікро- і макросередовища на їх діяльність.

Соціально-економічна природа бізнесу. Функції підприємницької діяльності. Суб'єкти та об'єкти підприємництва. Формування підприємницького середовища в аграрній сфері економіки. Організаційні форми підприємницької діяльності.

Тема 2. Трудові ресурси

Поняття про трудові ресурси, їх склад, структура і особливості використання в сільському господарстві. Показники працевлаштування і використання трудових ресурсів. Шляхи поліпшення використання трудових ресурсів у сільському господарстві.

Ринок праці, його роль і особливості функціонування в сільському господарстві. Демографічні проблеми ринку праці України. Удосконалення організації системи працевлаштування і захисту інтересів сезонних працівників.

Поняття про продуктивність праці. Показники і методика визначення продуктивності праці в сільському господарстві. Динаміка і сучасний рівень продуктивності праці. Фактори і резерви продуктивності праці. Удосконалення матеріальної зацікавленості в результатах праці, поліпшення умов праці і побуту працівників сільського господарства.

Підготовка і підвищення кваліфікації кадрів для роботи в умовах ринку, їх закріплення на селі.

Визначення забезпеченості трудовими ресурсами і показниками їх використання. Визначення рівня продуктивності праці по господарству в цілому, в окремих галузях, по видах продукції

Тема 3. Земельні ресурси та їх використання

Сучасні земельні відносини в Україні. Земля - головний засіб виробництва в сільському господарстві. Особливості землі як засобу виробництва Земельний фонд України, його склад і структура.

Поняття сільськогосподарських угідь, види. Оцінка земельних угідь України. Поняття земельного кадастру. Економічна оцінка земель, її методичні основи і практичне використання. Вплив якості землі на розмір плати за землю.

Визначення структури земельних угідь господарства, структури посівних площ.

Розрахунок показників економічної ефективності використання земельних угідь.

Тема 4. Основні засоби (основний капітал) аграрних підприємств

Поняття, склад і структура основних засобів. Показники забезпечення та економічної ефективності використання основних засобів.

Тема 5. Оборотні засоби (оборотний капітал) аграрних підприємств

Економічна суть оборотних засобів. Структура оборотного капіталу. Методика визначення забезпеченості аграрних підприємств оборотним капіталом та його кругообіг. Методика визначення ефективності використання оборотного капіталу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 6. Витрати виробництва і собівартість продукції

Суть витрат і собівартість продукції. Рівень і структура собівартості основних видів продукції. Види собівартості. Класифікація затрат виробництва. Методика обчислення собівартості продукції. Значення і шляхи зниження собівартості сільськогосподарської продукції в умовах ринку.

Вплив форм власності на формування виробничих витрат і ефективність господарювання. Взаємозв'язок між формуванням виробничих витрат, ціноутворенням на сільськогосподарську продукцію та продукцією переробних галузей АПК.

Визначення, оцінка динаміки і структури собівартості найважливіших видів продукції. Обчислення (калькуляція) собівартості основних видів продукції рослинництва, тваринництва, допоміжних та обслуговуючих підприємств, продукції промислового виробництва.

Тема 7. Результативність діяльності підприємства

Економічний стан як результат взаємодії всіх елементів системи виробничих відносин. Показники, що характеризують економічний стан. Економічна стійкість підприємства. Поняття ефекту і ефективності виробництва. Види ефективності (виробнича, соціальна, екологічна).

Критерії та система показників економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Методика визначення показників економічної ефективності: валової, товарної, чистої продукції, чистого доходу.

Вимірювання ефективності діяльності підприємства. Прибуток підприємства, його порядок формування і види. Фінансова стійкість і платоспроможність підприємства. Оцінка фінансового стану підприємства. Ступінь рентабельності сільськогосподарського виробництва. Показники і методика визначення рівня рентабельності і норми прибутку.

Основні шляхи підвищення рентабельності продукції: підвищення режиму економії, якості, стандартизації і сертифікації продукції.

Тема 8. Антикризова діяльність підприємства

Загальні поняття про кризу і кризові явища. Суть і причини виникнення криз. Види економічних криз.

Організаційно-економічні передумови антикризового управління. Розвиток організації і необхідність антикризового управління. Мета і завдання антикризового управління. Фактори і принципи антикризового управління. Процеси антикризового управління. Поняття стійкості підприємства.

Антикризовий менеджмент, його методи і прийоми. Керуюча і керована підсистеми, їх взаємодія. Неузгодженість систем і проблеми стійкості. Особливості прогнозування і планування в антикризовому управлінні. Поточне планування і оперативне управління в антикризовому менеджменті.

Мета і місце маркетингу в антикризовому управлінні. Зовнішнє середовище в антикризовому маркетингу. Процес виведення на ринок товару-новинки в період кризи.

Організація робіт з виходу підприємства з кризи. Створення антикризової команди (робочої групи) і вироблення дій. Аналіз і прогнозування кризової ситуації. Основні напрями діяльності антикризової команди. Система прийняття рішень в умовах кризи. Забезпечення та реалізація антикризових заходів. Санація підприємства. Основні положення і механізми реалізації підприємства. Економічна безпека підприємства. Оцінка і забезпечення економічної безпеки підприємства.

Тема 9. Продукція: сутність, різновиди і конкурентоспроможність

Валова продукція та її складові частини. Товарність продукції, її показники і шляхи підвищення товарності.

Поняття якості агропромислової продукції та її категорії. Методи оцінювання якості продукції. Вплив якості продукції на кінцеві результати виробництва аграрних підприємств.

Методика визначення витрат (додаткового ефекту) від зниження (підвищення) якості продукції. Екологічні аспекти регулювання якості агропромислової продукції.

Фактори формування і забезпечення якості агропромислової продукції.

Стандартизація і сертифікація управління якістю сільськогосподарської продукції. Сертифікація продукції агропромислового комплексу. Особливості формування ринків основних видів сільськогосподарської продукції і продовольства, шляхи розширення. Конкурентоспроможність продукції підприємства та її оцінювання. Показники конкурентоспроможності продукції.

Оцінка рівня конкурентоспроможності підприємства. Розрахунок показників конкурентоспроможності підприємства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 10. Інвестиції аграрних підприємств

Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності. Закон України “Про інвестиційну діяльність”. Основні напрями інвестицій. Суб’єкти інвестиційної діяльності.

Класифікація інвестицій. Джерела інвестицій: власні, позичкові, залучені і бюджетні. Особливості зовнішніх джерел. Капіталовкладення аграрних підприємств, їх напрями та структура.

Оцінювання економічної ефективності інвестицій. Шляхи ефективності інвестицій (удосконалення проектів, скорочення строків введення в дію).

Залучення іноземних інвестицій для розвитку та посилення ефективності діяльності суб’єктів господарювання. Закон України “Про державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні” .

Визначення ефективності капітальних вкладень на одному з напрямів використання.

Виявлення шляхів використання фондів і капітальних вкладень.

Тема 11. Інтенсифікація виробництва та науково-технічний прогрес

Процес інтенсифікації – закономірний шлях розвитку сільського господарства. Основні передумови переходу до інтенсивного сільського господарства.

Особливості інтенсифікації сільського господарства.

Фактори, що зумовлюють ефективність інтенсифікації виробництва. Критерії і показники рівня та економічної ефективності інтенсифікації. Елементи процесу інтенсифікації: об'єкт інтенсифікації – рівень інтенсифікації – результат інтенсифікації – ефективність інтенсифікації.

Основні напрями інтенсифікації: хімізація, комплексна механізація і автоматизація виробництва, меліорація, впровадження інтенсивних технологій в рослинництві і тваринництві, удосконалення економічних методів господарювання.

Показник рівня інтенсивності інновацій. Економічний ефект як узагальнюючий показник економічної ефективності нововведень.

НТП Напрями НТП. Рівень НТП та показники, що його характеризують.

Тема 12. Розширене відтворення та нагромадження в аграрних підприємствах

Поняття відтворення. Типи відтворення. Форми розширеного відтворення: екстенсивна, інтенсивна. Інтенсифікація виробництва – основна форма розширеного відтворення в сільському господарстві. Види інтенсивного розширеного відтворення: фондомісткий, фондозберігаючий. Процеси, що характеризують розширене відтворення: зростання валової і чистої продукції у сільському господарстві; відновлення і розширення виробничих фондів; відтворення трудових ресурсів господарства.

Показники розширене відтворення: факторні, результативні.

Валова продукція як кінцевий результат господарської діяльності. Раціональний розподіл валової продукції і формування фондів відшкодування, споживання, нагромадження. Прибуток як реалізована частина чистого доходу. Оптимальний розподіл і структура використання прибутку.

Суть товарної продукції як частини валової продукції, яка вибуває з підприємства. Рівень товарності, методика розрахунку, шляхи підвищення товарності.

Процес нагромадження в сільському господарстві. Натуральні і вартісні форми утворення фонду нагромадження. Джерела формування фонду нагромадження

Тема 13. Система планування на підприємстві

Принципи, методи планування та система планів підприємства. Зміст і методика бізнес-планування в ринкових умовах господарювання.

Суть і системи тактичного і оперативного планування діяльності виробничих підрозділів і підприємства. Поняття і необхідність державного регулювання і підтримки сільсько-господарського виробництва. Системи економічно-фінансових, юридично-правових, організаційних і соціальних заходів державного регулювання і підтримки сільськогосподарського виробництва за умов перехідної економіки.

Тема 14. Організація виробництва та його обслуговування

Розміщення і спеціалізація сільськогосподарського виробництва. Залежність розміщення сільськогосподарського виробництва від природних та економічних факторів.

Економічна ефективність розміщення сільськогосподарського виробництва та її показники. Форми спеціалізації. Типи спеціалізованих господарств.

Система показників, що характеризують економічну ефективність розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва.

Галузі і галузева структура аграрних підприємств. Поняття концентрації виробництва і показників, що її характеризують. Поняття про кооперування та інтеграцію в сільському господарстві, їх економічне і соціальне значення.

Умови і закономірності розвитку міжгосподарської інтеграції (виробнича, агросервісна, торгово-закупівельна, посередницька).

Агропромислові формування як основна форма агропромислової інтеграції.

Тема 15. Економіка основних галузей сільського господарства

Економічне і соціальне значення збільшення обсягів виробництва і поліпшення якості продукції в умовах створення ринку продовольчих товарів України.

Економіка зернопродуктового підкомплексу АПК

Теоретичні передумови і економічні основи формування зерно продуктового підкомплексу і розвиток ринкових відносин. Ефективність розвитку підкомплексу за окремими його сферами: виробництво, переробка, зберігання і збут продукції.

Економіка цукробурякового виробництва.

Економіка картоплепродуктового виробництва

Економіка галузей тваринництва. Ефективність виробництва молока, яловичини, свинини, птахівництва.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
Змістовий модуль 1. Вступ. Виробничі фонди підприємства				
Тема 1. Підприємство в сучасній системі господарювання	4	2	-	2
Тема 2. Трудові ресурси	10	4	2	4
Тема 3. Земельні ресурси та їх використання	8	2	2	4
Тема 4. Основні засоби (основний капітал) аграрних підприємств	8	2	2	4
Тема 5. Оборотні засоби (оборотний капітал) аграрних підприємств	8	2	2	4
Разом за змістовим модулем 1.	38	12	8	18
Змістовий модуль 2. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства				
Тема 6. Витрати виробництва і собівартість продукції	10	4	2	4
Тема 7. Результативність діяльності підприємства	10	4	2	4
Тема 8. Антикризова діяльність підприємства	8	2	2	4
Тема 9. Продукція: сутність, різновиди та конкурентоспроможність	10	4	2	4
Разом за змістовим модулем 2.	38	14	8	16
Змістовий модуль 3. Інтенсифікація та організація діяльності підприємства				
Тема 10. Інвестиції аграрних підприємств	8	2	2	4
Тема 11. Інтенсифікація виробництва та науково-технічний прогрес	6	2	-	4
Тема 12. Розширене відтворення та нагромадження в аграрних підприємствах	8	4	-	4
Тема 13. Система планування на підприємстві	8	2	2	4
Тема 14. Спеціалізація, концентрація та інтеграційні процеси в сільському господарстві	6	2	-	4
Тема 15. Економіка основних галузей сільського господарства	8	4	-	4
Разом за змістовим модулем 3.	44	16	4	24
Усього годин	120	42	20	58

5. Теми лекційних, практичних занять та зміст самостійного вивчення

№ теми	№ заняття	Вид навчальної діяльності	Назва теми	Кількість годин
2 семестр				120
Змістовий модуль 1.				
ВСТУП. ВИРОБНИЧІ ФОНДИ ПІДПРИЄМСТВА				34
1.	Підприємство в сучасній системі господарювання			4
	1	лекція 1	Предмет, завдання науки та методи її вивчення. Особливості с/г підприємств. Поняття підприємства, законодавча база його функціонування. Види підприємств, вплив мікро- та макросередовища на їх функціонування. Реструктуризація підприємства. основні виробничі показники діяльності аграрних підприємств. Підприємство як економічний суб'єкт. Правові основи функціонування підприємств в Україні. Класифікація підприємств. Види й організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Цілі підприємства. Економічна та соціальна діяльність підприємств. Складові ланки підприємства та їх взаємодія. Організаційно-виробнича структура аграрних підприємств та вплив мікро- і макросередовища на їх діяльність.	2
		<i>самостійне вивчення</i>	<i>Соціально-економічна природа бізнесу. Функції підприємницької діяльності. Суб'єкти та об'єкти підприємництва. Формування підприємницького середовища в аграрній сфері економіки. Організаційні форми підприємницької діяльності.</i>	2
2.	Трудові ресурси			10
	2	лекція 2	Поняття про трудові ресурси, їх склад, структура і особливості використання в сільському господарстві. Показники працевлаштування і використання трудових ресурсів. Шляхи поліпшення використання трудових ресурсів у сільському господарстві. Ринок праці, його роль і особливості функціонування в сільському господарстві. Демографічні проблеми ринку праці України. Удосконалення організації системи працевлаштування і захисту інтересів сезонних працівників.	2
	3	лекція 3	Поняття про продуктивність праці. Показники і методика визначення продуктивності праці в сільському господарстві. Динаміка і сучасний рівень продуктивності праці. Фактори і резерви продуктивності праці. Удосконалення матеріальної зацікавленості в результатах праці, поліпшення умов праці і побуту працівників сільського господарства.	2
		<i>самостійне вивчення</i>	<i>Підготовка і підвищення кваліфікації кадрів для роботи в умовах ринку, їх закріплення на селі. Визначення забезпеченості трудовими ресурсами і показниками їх використання. Визначення рівня продуктивності праці по господарству в цілому, в окремих галузях, по видах продукції</i>	4
	4	практичне заняття 1	Практична робота №1. Розрахунок показників продуктивності праці на підприємстві.	2
3.	Земельні ресурси та їх використання			8
	5	лекція 4	Сучасні земельні відносини в Україні. Земля - головний засіб виробництва в сільському господарстві. Особливості землі як засобу виробництва Земельний фонд України, його склад і структура.	2
		<i>самостійне вивчення</i>	Поняття сільськогосподарських угідь, види. Оцінка земельних угідь України. Поняття земельного кадастру. Економічна оцінка земель, її методичні основи і практичне використання. Вплив якості землі на розмір плати за землю. Визначення структури земельних угідь господарства, структури посівних площ. Розрахунок показників економічної ефективності використання земельних угідь.	4
	6	практичне заняття 2	Практична робота №2. Визначення показників ефективності використання землі	2
4.	Основні засоби (основний капітал) аграрних підприємств			8
	7	лекція 5	Поняття, склад і структура основних засобів.	2

		самостійне вивчення	Показники забезпечення та економічної ефективності використання основних засобів.	4
	8	практичне заняття 3	Практична робота №3. Визначення показників забезпеченості та ефективності використання основних засобів	2
5.	Оборотні засоби (оборотний капітал) аграрних підприємств			8
	9	лекція 6	Економічна суть оборотних засобів. Структура оборотного капіталу.	2
		самостійне вивчення	Методика визначення забезпеченості аграрних підприємств оборотним капіталом та його кругообіг. Методика визначення ефективності використання оборотного капіталу.	4
	10	практичне заняття 4	Практична робота №4. Визначення ефективності використання оборотних засобів конкретного підприємства	2
Змістовий модуль 2.				
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА				38
6.	Витрати виробництва і собівартість продукції			10
	11	лекція 7	Суть витрат і собівартість продукції. Рівень і структура собівартості основних видів продукції. Види собівартості. Класифікація затрат виробництва. Методика обчислення собівартості продукції.	2
		самостійне вивчення	Значення і шляхи зниження собівартості сільськогосподарської продукції в умовах ринку. Вплив форм власності на формування виробничих витрат і ефективність господарювання. Взаємозв'язок між формуванням виробничих витрат, ціноутворенням на сільськогосподарську продукцію та продукцією переробних галузей АПК. Визначення, оцінка динаміки і структури собівартості найважливіших видів продукції.	4
	12	лекція 8	Обчислення (калькуляція) собівартості основних видів продукції рослинництва, тваринництва, допоміжних та обслуговуючих підприємств, продукції промислового виробництва.	2
	13	практичне заняття 5	Практична робота №5. Обчислення собівартості основних видів продукції рослинництва і тваринництва	2
7.	Результативність діяльності підприємства			10
	14	лекція 9	Економічний стан як результат взаємодії всіх елементів системи виробничих відносин. Показники, що характеризують економічний стан. Економічна стійкість підприємства. Поняття ефекту і ефективності виробництва. Види ефективності (виробнича, соціальна, екологічна).	2
		самостійне вивчення	Критерії та система показників економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Методика визначення показників економічної ефективності: валової, товарної, чистої продукції, чистого доходу. Вимірювання ефективності діяльності підприємства. Прибуток підприємства, його порядок формування і види. Фінансова стійкість і платоспроможність підприємства. Оцінка фінансового стану підприємства. Ступінь рентабельності сільськогосподарського виробництва.	4
	15	лекція 10	Показники і методика визначення рівня рентабельності і норми прибутку. Основні шляхи підвищення рентабельності продукції: підвищення режиму економії, якості, стандартизації і сертифікації продукції.	2
	16	практичне заняття 6	Практична робота №6. Визначення прибутку (збитку) підприємства та рівня рентабельності виробництва	2
8.	Антикризова діяльність підприємства			8
	17	лекція 11	Загальні поняття про кризу і кризові явища. Суть і причини виникнення криз. Види економічних криз. Організаційно-економічні передумови антикризового управління. Розвиток організації і необхідність антикризового управління. Мета і завдання антикризового управління. Фактори і принципи антикризового управління. Процеси антикризового управління. Поняття стійкості підприємства. Антикризовий менеджмент, його методи і прийоми. Керуюча і керована підсистеми, їх взаємодія. Неузгодженість систем і проблеми стійкості. Особливості прогнозування і планування в антикризовому управлінні. Поточне планування і оперативне управління в антикризовому менеджменті.	2
		самостійне вивчення	Мета і місце маркетингу в антикризовому управлінні. Зовнішнє середовище в антикризовому маркетингу. Процес виведення на ринок товару-новинки в період кризи. Організація робіт з виходу підприємства з кризи. Створення антикризової команди (робочої групи) і вироблення дій. Аналіз і прогнозування кризової	4

			<i>ситуації. Основні напрями діяльності антикризової команди. Система прийняття рішень в умовах кризи. Забезпечення та реалізація антикризових заходів. Санація підприємства. Основні положення і механізми реалізації підприємства. Економічна безпека підприємства. Оцінка і забезпечення економічної безпеки підприємства.</i>	
	18	практичне заняття 7	Практична робота №7. Антикризова діяльність підприємства	2
9.	Продукція: сутність, різновиди та конкурентоспроможність			10
	19	лекція 12	Валова продукція та її складові частини. Товарність продукції, її показники і шляхи підвищення товарності. Поняття якості агропромислової продукції та її категорії. Методи оцінювання якості продукції. Вплив якості продукції на кінцеві результати виробництва аграрних підприємств.	2
		самостійне вивчення	<i>Методика визначення витрат (додаткового ефекту) від зниження (підвищення) якості продукції. Екологічні аспекти регулювання якості агропромислової продукції. Фактори формування і забезпечення якості агропромислової продукції. Стандартизація і сертифікація управління якістю сільськогосподарської продукції. Сертифікація продукції агропромислового комплексу.</i>	4
	20	лекція 13	Особливості формування ринків основних видів сільськогосподарської продукції і продовольства, шляхи розширення. Конкурентоспроможність продукції підприємства та її оцінювання. Показники конкурентоспроможності продукції. Оцінка рівня конкурентоспроможності підприємства.	2
	21	практичне заняття 8	Практична робота №8. Розрахунок показників конкурентоспроможності підприємства	2
Змістовий модуль 3.				
ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА				44
10.	Інвестиції аграрних підприємств			8
	22	лекція 14	Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності. Закон України “Про інвестиційну діяльність”. Основні напрями інвестицій. Суб’єкти інвестиційної діяльності. Класифікація інвестицій. Джерела інвестицій: власні, позичкові, залучені і бюджетні. Особливості зовнішніх джерел. Капіталовкладення аграрних підприємств, їх напрями та структура.	2
		самостійне вивчення	<i>Оцінювання економічної ефективності інвестицій. Шляхи ефективності інвестицій (удосконалення проектів, скорочення строків введення в дію). Залучення іноземних інвестицій для розвитку та посилення ефективності діяльності суб’єктів господарювання. Закон України “Про державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні”. Визначення ефективності капітальних вкладень на одному з напрямів використання. Виявлення шляхів використання фондів і капітальних вкладень.</i>	4
	23	практичне заняття 9	Практична робота №9. Визначення показників економічної ефективності капіталовкладень	2
11.	Інтенсифікація виробництва та науково-технічний прогрес			6
	24	лекція 15	Процес інтенсифікації – закономірний шлях розвитку сільського господарства. Основні передумови переходу до інтенсивного сільського господарства. Особливості інтенсифікації сільського господарства. Фактори, що зумовлюють ефективність інтенсифікації виробництва. Критерії і показники рівня та економічної ефективності інтенсифікації. Елементи процесу інтенсифікації: об’єкт інтенсифікації – рівень інтенсифікації – результат інтенсифікації – ефективність інтенсифікації.	2
		самостійне вивчення	<i>Основні напрями інтенсифікації: хімізація, комплексна механізація і автоматизація виробництва, меліорація, впровадження інтенсивних технологій в рослинництві і тваринництві, удосконалення економічних методів господарювання. Показник рівня інтенсивності інновацій. Економічний ефект як узагальнюючий показник економічної ефективності нововведень. НТП Напрями НТП. Рівень НТП та показники, що його характеризують.</i>	4
12.	Розширене відтворення та нагромадження в аграрних підприємствах			8
	25	лекція 16	Поняття відтворення. Типи відтворення. Форми розширеного відтворення: екстенсивна, інтенсивна. Інтенсифікація виробництва – основна форма розширеного відтворення в сільському господарстві. Види інтенсивного розширеного відтворення: фондомісткий, фондозберігаючий. Процеси, що	2

			характеризують розширене відтворення: зростання валової і чистої продукції у сільському господарстві; відновлення і розширення виробничих фондів; відтворення трудових ресурсів господарства.	
	26	лекція 17	Показники розширене відтворення: факторні, результативні. Валова продукція як кінцевий результат господарської діяльності. Рациональний розподіл валової продукції і формування фондів відшкодування, споживання, нагромадження. Прибуток як реалізована частина чистого доходу. Оптимальний розподіл і структура використання прибутку.	2
		самостійне вивчення	<i>Суть товарної продукції як частини валової продукції, яка вибуває з підприємства. Рівень товарності, методика розрахунку, шляхи підвищення товарності.</i> <i>Процес нагромадження в сільському господарстві. Натуральні і вартісні форми утворення фонду нагромадження. Джерела формування фонду нагромадження</i>	4
13.	Система планування на підприємстві			8
	27	лекція 18	Принципи, методи планування та система планів підприємства. Зміст і методика бізнес- планування в ринкових умовах господарювання.	2
		самостійне вивчення	<i>Суть і системи тактичного і оперативного планування діяльності виробничих підрозділів і підприємства. Поняття і необхідність державного регулювання і підтримки сільсько- господарського виробництва. Системи економічно-фінансових, юридично-правових, організаційних і соціальних заходів державного регулювання і підтримки сільськогосподарського виробництва за умов перехідної економіки.</i>	4
	28	практичне заняття 10	Практична робота №10. Бізнес-планування і стратегія розвитку підприємства	2
14.	Спеціалізація, концентрація та інтеграційні процеси в сільському господарстві			6
	29	лекція 19	Розміщення і спеціалізація сільськогосподарського виробництва. Залежність розміщення сільськогосподарського виробництва від природних та економічних факторів. Економічна ефективність розміщення сільськогосподарського виробництва та її показники. Форми спеціалізації. Типи спеціалізованих господарств.	2
		самостійне вивчення	<i>Система показників, що характеризують економічну ефективність розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва.</i> <i>Галузі і галузева структура аграрних підприємств. Поняття концентрації виробництва і показників, що її характеризують. Поняття про кооперування та інтеграцію в сільському господарстві, їх економічне і соціальне значення. Умови і закономірності розвитку міжгосподарської інтеграції (виробнича, агросервісна, торгово-закупівельна, посередницька).</i> <i>Агропромислові формування як основна форма агропромислової інтеграції.</i>	4
15.	Економіка основних галузей сільського господарства			8
	30	лекція 20	Економічне і соціальне значення збільшення обсягів виробництва і поліпшення якості продукції в умовах створення ринку продовольчих товарів України. Економіка зернопродуктового підкомплексу АПК.	2
		самостійне вивчення	<i>Теоретичні передумови і економічні основи формування зерно продуктового підкомплексу і розвиток ринкових відносин. Ефективність розвитку підкомплексу за окремими його сферами: виробництво, переробка, зберігання і збут продукції.</i> <i>Економіка цукробурякового виробництва.</i>	4
	31	лекція 21	Економіка картоплепродуктового виробництва Економіка галузей тваринництва. Ефективність виробництва молока, яловичини, свинини, птахівництва.	2
Всього				120

6. Перелік питань на залік

1. Предмет, завдання науки та методи її вивчення.
2. Поняття «підприємство». Класифікація підприємств.
3. Земельні ресурси, земельний фонд, земельні відносини.
4. Земельний фонд України та його структура.
5. Земельний кодекс України.
6. Державний земельний кадастр.
7. Показники економічної ефективності використання землі.
8. Поняття «трудові ресурси, персонал, категорії персоналу».
9. Персонал та категорії персоналу.
10. Продуктивність праці та методика її визначення.
11. Показники продуктивності праці.
12. Фактори і резерви підвищення продуктивності праці.
13. Класифікація основних виробничих фондів підприємства.
14. Амортизація та методика нарахування амортизаційних відрахувань.
15. Показники забезпечення та економічної ефективності використання основних засобів.
16. Показники економічної ефективності використання основних виробничих фондів.
17. Оборотні фонди підприємства, їх структура, джерела надходження.
18. Показники економічної ефективності використання оборотних фондів.
19. Інвестиції, їх види.
20. Джерела інвестування на підприємстві.
21. Показники ефективності використання капіталовкладень.
22. Загальна характеристика інноваційних процесів, НТП.
23. Інтенсифікація виробництва, показники рівня інтенсивності.
24. Розміщення і спеціалізація виробництва.
25. Концентрація і кооперація підприємств.
26. Поняття відтворення. Типи відтворення. Показники, що характеризують розширене відтворення.
27. Суть витрат і собівартості продукції.
28. Види і структура собівартості.
29. Класифікація витрат за економічними елементами та калькуляційними статтями собівартості продукції.
30. Резерви і шляхи зниження собівартості продукції аграрних підприємств.
31. Структура ціни, види цін.
32. Складові ціни. Функції ціни.
33. Принципи і методи ціноутворення. Ціновий паритет.
34. Поняття ефекту та ефективності виробництва.
35. Прибуток підприємства та його види.
36. Формування і використання прибутку на підприємстві.
37. Рентабельність та методика її обчислення. Показники рентабельності.
38. Поняття «загальний прибуток, чистий прибуток».
39. Зміст планування. Принципи і методи планування.
40. Загальна характеристика інноваційних процесів, НТП.
41. Товарність продукції та канали реалізації продукції.
42. Валова продукція, її складові. Конкурентоспроможність.
43. Якість продукції. Методи оцінювання.
44. Інфраструктура: види інфраструктури, їх функції.
45. Антикризова діяльність підприємства.
46. Інвестиції аграрних підприємств
47. Інтенсифікація виробництва та науково-технічний прогрес
48. Відтворення та нагромадження в аграрних підприємствах
49. Система планування на підприємстві
50. Спеціалізація, концентрація та інтеграційні процеси в сільському господарстві

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Економіка підприємства» у навчальному процесі застосовуються такі методи навчання: розповідь, бесіда, лекція, пояснення, демонстрація, ілюстрація, самостійне виконання практичних завдань, розв'язування задач.

8. Контроль результатів навчання

8.1. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Контроль знань студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання здобувачів освіти з дисципліни є:

- індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- модульні контрольні роботи у формі тестування;
- презентація дослідження торгових марок;
- контрольна робота;
- залік.

Зміст курсу дисципліни «Економіка підприємства» поділений на 3 змістових модуля. Кожний модуль включає в себе лекції, практичні заняття та самостійну роботу студентів і завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу.

У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-5, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 6-9, у змістовий модуль 3 (ЗМ3) – теми 10-15.

Після завершення відповідного змістового модуля проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**. До модульної контрольної роботи допускаються студенти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу, в т.ч. матеріал самостійно, виконали практичні (лабораторні, графічні, розрахункові) роботи, відпрацювали практичні заняття.

Рейтингову кількість балів студента формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, які проводяться у формі тестування, та середній рейтинг виконання практичних (лабораторні, графічні, розрахункові) робіт і відпрацювання семінарських занять.

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі, тестові завдання обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами. Студент, який не виконав вимоги щодо самостійної роботи чи будь якого іншого виду навчальної діяльності, не допускається до складання МК і даний модуль йому не зараховується.

Семестрові бали (семестровий рейтинг) студент отримує як середнє арифметичне балів змістових модулів з усіх тем трьох змістових модулів.

Оцінка навчальної успішності студентів здійснюється під час семестрового оцінювання у формі екзамену, який передбачає виконання теоретичних завдань та вирішення практичного завдання.

8.2. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який має стійкі системні, глибокі і різнобічні знання, відмінно володіє матеріалом, знає нормативну і законодавчу базу та її застосування за певних умов, дає обґрунтовані, правильні відповіді на питання, доцільно використовує термінологію дисципліни (предмета), усвідомлює взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявляє творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявляє здатність до самостійного оновлення і поповнення знань. Практичні завдання і задачі вирішує правильно, розрахунки проводить без помилок, отримує достовірні результати, правильно заповнює і складає документи, робить відповідні узагальнення і висновки та охайно оформляє виконані завдання та звіти.

- глибоке, теоретично обґрунтоване розкриття питання; розрахунки, зроблені без помилок, проведено повний аналіз, відображена власна позиція – оцінюються в 48-50 балів;

- обґрунтоване розкриття питання чи/та розрахунки, зроблені з незначними неточностями, які істотно не впливають на правильність відповіді – 45-47 балів;

Оцінка «добре» виставляється студенту, який знає викладений матеріал і добре ним володіє але допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, понять, використанні

нормативно-правової бази, показує стійкий рівень знань з дисципліни і та професійної діяльності. Під час виконання практичних завдань, вирішення задач, проведення розрахунків допускає незначні помилки, але за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, правильно або з незначними помилками заповнює і складає документи, робить відповідні узагальнення і висновки та охайно оформляє завдання та звіти.

- відповідь не дає повного розкриття питання, не проведено повний аналіз результатів розрахунків, немає власної позиції – 42-44 балів;

- неповне розкриття питання, доведені до завершення розрахунки але не зроблено їх аналіз; загалом наявні достатні знання – 38-41 балів;

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який посередньо володіє матеріалом, виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, дає неправильну відповідь на окремі питання або на всі питання дає малообґрунтовані, невичерпні відповіді, знання має обмежені, несистемні, слабо орієнтується у нормативно-правових документах. Під час виконання практичних завдань, вирішення задач, проведення розрахунків припускається грубих помилок і тільки за допомогою викладача може виправити допущені помилки, із значними помилками заповнює і складає документи, поверхово робить узагальнення і висновки та не зовсім охайно оформляє виконані завдання та звіти.

- питання розкриті фрагментарно, наявні фактологічні помилки під час викладу чи/та помилки під час проведення розрахунків – 34-37 балів;

- відповідь неповна, наявні суттєві помилки при викладі та проведенні розрахунків – 30-33 балів;

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, дає відповіді лише на деякі питання або дає неправильні відповіді на питання, може відтворити кілька термінів, не знає термінології дисципліни і основних нормативно-правових документів, не може без допомоги викладача використати знання у подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи. Допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, вирішенні задач, проведенні розрахунків припускається грубих помилок і не може їх виправити, не виконує практичне завдання у визначений термін, із значними помилками заповнює і складає документи, не робить узагальнення і висновки та не охайно оформляє виконані завдання та звіти.

- відповідь має значні помилки елементарного рівня – 1-30 бали;

- відсутність відповіді на питання – 0 балів.

Оцінювання за формами контролю

	Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Разом
%	35	35	30	100
Мінімум	0	0	0	0
Максимум	50	50	50	50

Шкала оцінювання

Відсоток опрацьованого матеріалу	Рейтинг за п'ятдесятибальною шкалою	Оцінка за п'ятибальною шкалою	Запис у заліковій книжці студента та відомості	Оцінка за дванадцятибальною шкалою
90-100	49, 50	5	відмінно	12
90-100	47, 48	5	відмінно	11
90-100	45, 46	5	відмінно	10
75-90	43,44	4	добре	9
75-90	40, 41, 42	4	добре	8
75-90	38, 39	4	добре	7
60-74	35, 36, 37	3	задовільно	6
60-74	33, 34	3	задовільно	5
60-74	30, 31, 32	3	задовільно	4
менше 60	0-29	2	незадовільно	2

9. Методичне забезпечення

1. Витяг з навчального плану
2. Програма навчальної дисципліни
3. Плани занять
4. Конспект лекцій з дисципліни
5. Інструкційно-методичні матеріали до практичних занять
6. Інструкційно-методичні матеріали до самостійної роботи
7. Питання до заліків з модулів
8. Питання до заліку
9. Залікові білети
10. Роздавальний матеріал
11. Презентації до тем

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III (із змінами і доповненнями).
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (із змінами і доповненнями).
3. Андрійчук, В. Г. Економіка аграрних підприємств. Київ, 2003. 512 с.
4. Батіг, А. І., Бензелюк, О. С., Віннічук, Г. Я. та ін. Планування та організація діяльності аграрного підприємства : посібник. Київ : Аграрна освіта, 2013. 425 с.
5. Бойчик, І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ, 2007. 528 с.
6. Гук, О. В. Економіка підприємства : конспект лекцій. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 93 с.
7. Економіка підприємства : підручник / С. Ф. Покропивний, М. Г. Грещак, В. М. Колот та ін. ; за ред. С. Ф. Покропивного. Київ : КНЕУ, 2007. 528 с.
8. Гук, О. В., Шуст, О. А., Димань, Т. М. та ін. Аграрна економічна політика : підручник / за ред. О. А. Шуст. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 650 с.
9. Рижмань, Д. І., Криворучко, Г. Я. Економіка підприємства : навч. посібник. Київ : Аграрна освіта, 2016. 531 с.
10. Рогач, С. М. та ін. Економіка сільського господарства : навч. посібник. Київ : Компринт, 2020. 546 с.
11. Сідун, В. А., Пономарьова, Ю. В. Економіка підприємства : навч. посібник. Київ, 2013. 436 с.
12. Табацкова, Г. В. та ін. Економіка розвитку в аграрному секторі : підручник. Суми : Університетська книга, 2022. 608 с.
13. Шваб, Л. І. Економіка підприємства. Київ, 2014. 568 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
3. Законодавство України. Офіційний портал нормативно-правових актів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
4. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Офіційний вебсайт. URL: <http://www.me.gov.ua/>
5. Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Офіційний вебсайт. URL: <http://www.consumer.gov.ua/>
6. Український бізнес-портал. Інформаційний ресурс про підприємництво в Україні. URL: <https://ukrbiz.info/ua/>
7. Державна служба статистики України. Офіційний вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Державна фіскальна служба України. Офіційний вебсайт. URL: <http://sfs.gov.ua/>
9. Рахункова палата України. Офіційний вебсайт. URL: <https://rp.gov.ua/>